

READER BESTUURSVERSLAG SAMENWERKINGSVERBANDEN

Steunpunt Passend
Onderwijs VO

VO RAAD

PO RAAD

Wat is een goed bestuursverslag?

Net als voor schoolbesturen is voor samenwerkingsverbanden het opstellen en vaststellen van het bestuursverslag nu zo'n beetje achter de rug, of bent u nog bezig met de laatste loodjes. Voor veel samenwerkingsverbanden de eerste keer, omdat er heel vaak gekozen is voor een verlengd boekjaar en er nog niet eerder een bestuursverslag over 2014 is opgesteld. Die eerste keer leverde veel vragen op. Wat is nu eigenlijk de kern van een bestuursverslag? Wat moet er in, wat kan er in? En technische vragen over kengetallen en de continuïteitsparagraaf. Kortom, een goed moment om even terug te blikken, te grasduinen in goede voorbeelden, daar een compilatie van te maken en tussendoor vragen te beantwoorden. Zeker nog geen handboek, maar het kan helpen bij de volgende keer.

De opbouw

Een bestuursverslag opstellen is geen op zichzelf staande actie aan het eind van een boekjaar, maar bij voorkeur onderdeel van de kwaliteits- en beleidscyclus. Het bestuursverslag kan gezien worden als afronding per jaar van de kwaliteitszorgcyclus. Het ligt dan ook voor de hand om de opbouw van het bestuursverslag af te stemmen op het ondersteuningsplan. In het bestuursverslag wordt beschreven wat er terecht is gekomen van de doelen die in het ondersteuningsplan zijn geformuleerd.

Het jaarverslag is een moment waarop u het geheel presenteert aan de buitenwereld. U laat zien waar u mee bezig bent aan geïnteresseerden en betrokkenen. Het is geen spannende lectuur, maar voor de schoolbesturen, de directies, de ondersteuningsplanraad, de gemeente en de onderwijsinspectie geeft het een totaal beeld. Het bestuursverslag geeft antwoord op de vraag: Zitten we op de lijn die we voor ogen hebben?

Het jaarverslag is gebaseerd op informatie die door het jaar heen verzameld wordt, formeel en informeel en op verschillende niveaus, leerling, school en samenwerkingsverband. Op die niveaus kijken we steeds naar de doelen, de uitvoering en de resultaten.

Dat levert een vast stramien op voor het jaarverslag, met de nadruk op:

- wat waren we van plan?
- wat hebben we gedaan?
- wat gaan we doen?

1. Een samenhangend netwerk van ondersteuningsvoorzieningen voor de leerlingen binnen haar grenzen ontwikkelen.	Er is een gering aantal leerlingen dat buiten het samenwerkingsverband van onderwijsvoorzieningen gebruikmaakt. Zowel in het Speciaal Basis Onderwijs als het Speciaal Onderwijs is er sprake van een positief saldo grensverkeer. Er zijn verschillende initiatieven van schoolbesturen van Unita om het samenhangende netwerk verder te optimaliseren. Met name de Regenbooggroep op de Donnerschool, een samenwerking tussen De Donnerschool, Bascule, Youké en Sherpa, is een voorbeeld van een nieuwe onderwijs-zorgarrangement. Hier wordt in een kleine groep van 6 tot 8 kinderen onderwijs gegeven aan dreigende uitvallers of thuiszitters als gevolg van ernstige cluster 4 problematiek. Tevens is er voltijd een therapeut verbonden aan deze groep. Er is een DBC en een TLV SO cluster 4 nodig om toegelaten te worden. Daarnaast is de Combinatiegroep gestart bij het Mozaïek (SBO Hilversum). Een SO/SBO onderwijssetting samen met Specialistische Daghulp (SDH, voorheen MKD) in één voorziening voor kinderen vanaf 4 jaar met een indicatie SDH en een TLV SBO. Doel is om kinderen vanaf 4 jaar in deze categorie onderwijs te geven en geen onnodige achterstanden te laten oplopen.
2. Alle leerlingen naar school, geen thuiszitters, in samenwerking met alle ketenpartners.	Unita is voortdurend in overleg met het Regionaal Bureau Leerlingzaken en schoolbesturen om (dreigende) thuiszitters te plaatsen op een school. De samenwerking met RBL verloopt goed, de managementinformatie over deze groep vanuit RBL is nu beschikbaar. Het aantal thuiszitters was in 2015 nooit meer dan 2 kinderen per maand. De bemiddeling naar onderwijs is 100% effectief, mede dankzij de goede samenwerking met RBL en schoolbesturen. Wel zijn er in de regio ongeveer 42 kinderen met een ontheffing voor Primair Onderwijs.

Jaarverslag = bestuursverslag + jaarrekening

Hoe heet het nu eigenlijk, een bestuursverslag of een jaarverslag?

Sinds kort wordt in het Burgerlijk Wetboek (waar ook de regeling voor het onderwijs een afgeleide van is) de term bestuursverslag gehanteerd. De term jaarverslag werd verwarrend gevonden, omdat de één dit interpreteerde als inclusief de jaarrekening en de ander als alleen de inhoudelijke verantwoording. Bestuursverslag en jaarrekening vormen het jaarverslag.

Toegankelijkheid

Zoals gezegd is een bestuursverslag geen spannende lectuur. Daarom is structuur en vormgeving belangrijk. Voor de hand liggend, maar niet vanzelfsprekend is een goede samenvatting, heldere structuur en gebruik van beelden; niet alleen veel cijfers, maar ook grafische weergaven. Ook publicatie op de website is een vereiste. En niet alleen van het bestuursverslag, maar ook van de jaarrekening. De website kan daarbij onderdeel zijn van het jaarverslag. Door het opnemen van links kunnen geïnteresseerden meer info vinden over deelonderwerpen.

Samenvatting: wat hebben we bereikt in 2015?

Sterke basis

- doorontwikkeling van basisplusprofielen in het VO
- alle scholen hebben hun schoolondersteuningsplan geactualiseerd
- bovenschools aanbod van testen en toetsen
- activeringstraject op havo/vwo-scholen

Steun waar nodig

- team passend onderwijs verder versterkt in rol en positionering
- kernteams in het VO stevig neergezet, aansluiting met gemeentelijke buurt- en wijkteams in gang gezet
- integratieklassen op OPDC en VSO

OPDC Utrecht als tussenvoorziening

- 297 leerlingen bediend, tijdens het schooljaar een instroom van 134 leerlingen
- 147 leerlingen zijn uitgestroomd: 44 leerlingen met een diploma, 91 leerlingen naar VO of MBO, 39 leerlingen naar het VSO en 4 anders

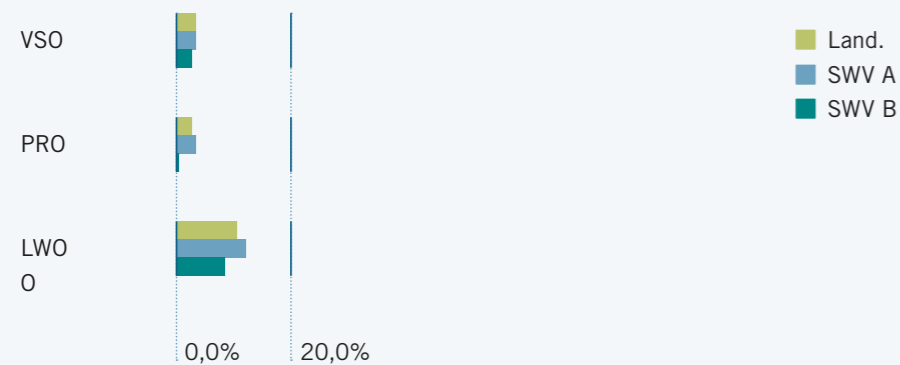
Speciaal als het moet

- samenwerking met VSO scholen in regio versterkt, routes beter bekend en afgestemd, uitwisseling op loket- en uitvoeringsniveau
- met scholen en gemeenten inventarisatie en doorontwikkeling van onderwijszorgarrangementen

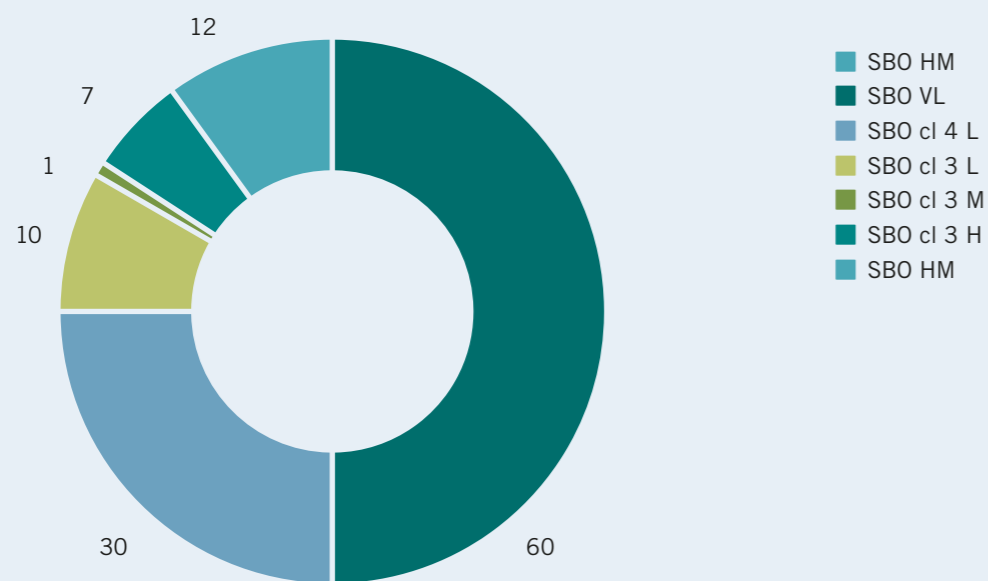
Bij dit samenwerkingsverband kunt u bij het onderwerp "Steun waar nodig" doorklikken naar een overzicht van de mijlpalen:

<http://www.sterkvo.nl/doc/sterkvo/agenda/Jaarkalender%20mijlpalen%20PaO%20en%20SLB.pdf>

DEELNAMEPERCENTAGES

AFGEGEVEN TLV PPO LEIDEN

Verantwoording

In de verantwoording moet het SWV ook aangeven hoe de middelen zijn besteed die toegekend zijn aan de scholen/schoolbesturen. Voor wat betreft de overdrachtsverplichtingen aan het (voortgezet) speciaal onderwijs, het speciaal basisonderwijs en het praktijkonderwijs betreft het hier voornamelijk hetgeen het bestuur van de betreffende scholen in het eigen jaarverslag heeft opgenomen. Voor wat betreft het leerwegondersteunend onderwijs betreft het een uiteenzetting van de wijze waarop dat LWO is georganiseerd en de resultaten die daarmee worden geboekt. Een OPDC valt rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid van het samenwerkingsverband en zal in de verantwoording expliciet moeten worden meegenomen.

Voor het overige betreft het hier de doelstellingen en te behalen resultaten die in het ondersteuningsplan voor het betreffende jaar zijn opgenomen en een toelichting van hetgeen feitelijk wel of niet is bereikt.

FYSIEKE RUIMTEN	AFSPRAAK	2014-2015	TREND	2015-2016
Prikkelarme werkplek	—	31%	↓	29%
Ruimte voor individuele gesprekken	✓	54%	↑	55%
Ruimte voor één op één begeleiding	✓	93%	↑	95%
Ruimte voor specifieke functies voor bewegings- en leerbehoeften of SOVA	—	39%	↑	45%
Ruimte voor een time-out	—	34%	↑	37%

Samenwerkingsverbanden die decentraal werken of het “schoolmodel” hanteren halen verantwoordingsinformatie op bij hun besturen en scholen.

Kruis aan en vul aan of benoem andere eigen voorzieningen bij anders:

- Het aanbieden van het basisarrangement
- Plusmogelijkheden e/o hoogbegaafdheid
- Tijdelijke sbo-plaatsing
 - Tijdelijke plaatsing in een speciale taal- of rekengroep
 - Ondersteuning autisme spectrum stoornissen
- Ondersteuning adhd/add
- Ondersteuning gehoor- en spraakproblematiek
- Anders ...

Welke activiteiten gericht op passend onderwijs hebben in 2015 plaatsgevonden?

- Het inzetten van remedial teaching of klassenassistenten (89%).
- Het inzetten en versterken van de Intern Begeleider (85%).
Inclusief netwerk activiteiten gericht op ontwikkeling en communicatie.
- Aandacht voor hoogbegaafdheid door onderzoek, begeleiding en opleiding (85%).
- Trainingen, met name gericht op leerkrachten. Onder meer 'omgaan met ADHD/ADD' en 'voeren van oudergesprekken' (81%).
- Gestructureerd overleg tussen bijvoorbeeld orthopedagoog en intern begeleiders (81%).
- Inzet van specialistische hulp door bijvoorbeeld een orthopedagoog of psycholoog (15%).

Resultaten

Samenwerkingsverbanden laten in het jaarverslag zien wat zijzelf ondernomen hebben en worstelen ook met de vraag hoe zij verantwoording af kunnen leggen over datgene wat er op de scholen gebeurt.

Naarmate het samenwerkingsverband meer betrokken is bij de scholen is dat laatste eenvoudiger. Maar ook dan is de vraag hoe belangrijk het eigenlijk is om exact te weten waar de scholen het geld aan uitgeven. Wat zegt die informatie feitelijk over de opbrengsten? Gaat het er niet om of doelstellingen bereikt worden? Maken we in onze regio vorderingen betreffende de negatieve vereveningsopdracht? Zijn er geen thuiszitters? Zit elk kind op de meest passende plek? Is men tevreden over de dienstverlening? Daar gaat het immers om; dat we als samenwerkingsverband onze maatschappelijke doelstellingen realiseren.

In jaarverslagen hebben we veel voorbeelden aangetroffen van verantwoording afleggen; via collegiale consultatie en audits, met invullijsten en tevredenheidsenquêtes:

RESULTATEN VO-MBO

AiB	Norm	'12/13	'13/14	'14/15	+ / – norm	+ / – vorig schooljaar
100% van de vierdejaars vmbo leerlingen van de deelnemende vmbo-scholen zijn geregistreerd en bekend	100%	100%	100%	100%	+ 0%	+ 0%
Voor 1 april heeft 90% van de vmbo-leerlingen zich aangemeld bij een mbo of andere school/instelling	90%	79%	81%	90%	+ 0%	+ 9%
Op 1 juni is daadwerkelijk 90% van de op 1 april aangemelde leerlingen voorlopig / definitief geplaatst bij een mbo of andere school/instelling	90%	83%	72%	82%	- 8%	+ 10%
95% van de leerlingen die het vmbo verlaat, schrijft zich in bij het mbo, andere school/instelling en start met een opleiding (peildatum 15 okt)	95%	91%	93%	98,5%	+ 3,5%	+ 5,5%

DEELNAMEPERCENTAGES

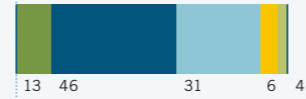
Mate waarin scholen er vertrouwen in hebben dat onderwijscoach en orthopedagoog bijdragen aan het realiseren van de doelen (procentueel, n=122).

■ In zeer sterke mate / ■ In sterke mate / ■ In enige mate
 ■ Niet of nauwelijks / ■ Weet ik niet/geen mening

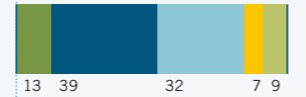
a. Het in beeld brengen van de ondersteuningsbehoeften van het kind.

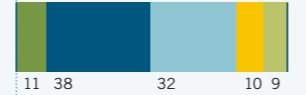
b. Het in beeld brengen van de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht.

c. Het versterken van de handelingsvaardigheden van leerkrachten en IB'ers.

d. Het versterken van het niveau van basisondersteuning op school.

Jeugd- en gezin

- De rol en werkzaamheden van de Jeugd- en gezinswerkers blijven een punt van aandacht.
- De monitor wijst overigens uit dat het een probleem is dat aan twee kanten speelt: volgens de JG-werkers zelf worden zij door scholen niet op tijd betrokken bij het vinden van een oplossing en dat scholen nog niet goed genoeg in staat zijn om opvoed- en opgroei behoeften te signaleren.
- Ouders vinden de JG-werker juist heel zinvol, terwijl de scholen slechts matig enthousiast zijn. Wel geven scholen aan dat de JG-werker de toegang tot het jeugddomein vergroot.
- Onderwijsspecialisten geven aan, dat de samenwerking met de JG-werker nog effectiever kan.

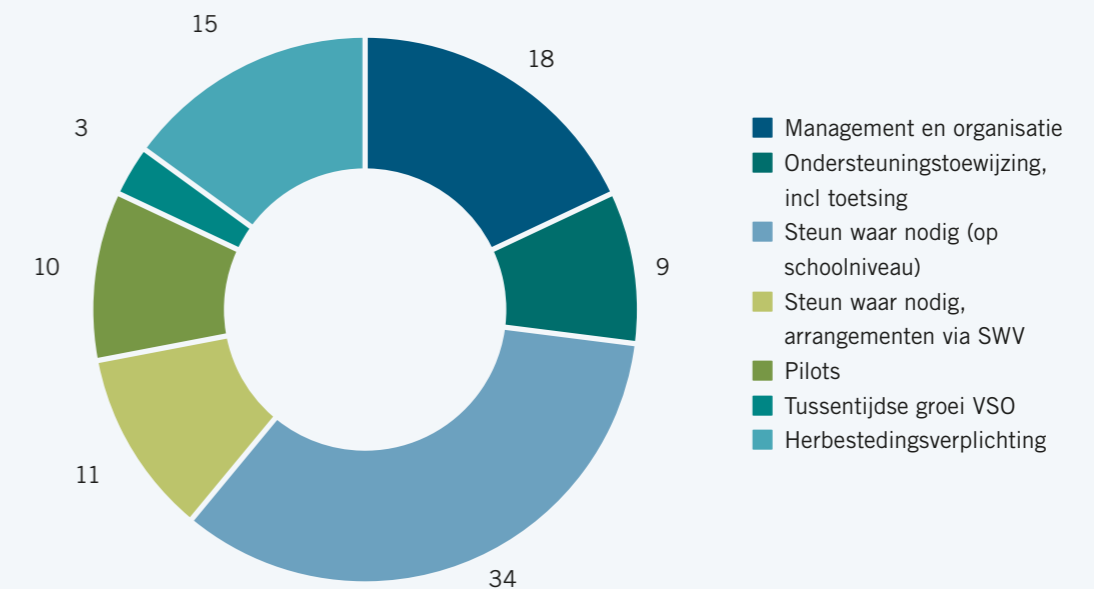
Verbeterpunten en acties

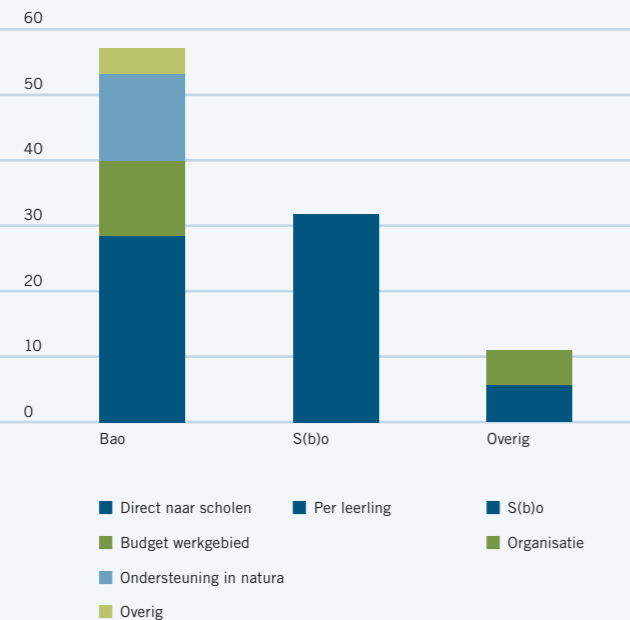
- Schoolondersteuningsplan: het format is niet gebruiksvriendelijk en laat te weinig ruimte voor een beschrijving door de school aan de basis- en de extra ondersteuning die wordt geboden.
 Actie: er wordt samen met scholen gewerkt aan een eenvoudig en gebruiksvriendelijk model dat scholen voldoende ruimte biedt voor een eigen beschrijving van de ondersteuning die op school en met partners wordt geboden. Dit is in april beschikbaar.
- Ontwikkelingsperspectiefplan: de toegevoegde waarde van een brede analyse met kernpartners wordt door de meeste scholen erkend. Er is echter behoefte aan een gebruiksvriendelijker versie.
 Actie: er wordt samen met scholen gewerkt aan een (vooral technisch) gebruiksvriendelijker versie met behoud van de toegevoegde waarde van het instrument. Dit is in juni beschikbaar.

Inzet van middelen

Samenwerkingsverbanden zetten hun middelen heel verschillend in. In het bestuursverslag wordt verantwoord in hoeverre de inzet van middelen heeft geleid tot realisatie van de doelen in het ondersteuningsplan. Ook moet minimaal melding gemaakt worden van de middelen die direct naar de scholen doorgesluisd worden, evenals van de middelen die naar het speciaal onderwijs gaan. Deze laatste mogen weer niet in de jaarrekening worden opgenomen. Sommige samenwerkingsverbanden weten dan ook niet precies om welke bedragen het gaat, terwijl het wel een groot deel van de exploitatie is. De jaarrekening zelf biedt daarom niet voldoende inzicht in de besteding van de middelen. Dat lukt alleen aan de hand van een beleidsrijke begroting. Ook hier kunnen grafische weergaves snel inzicht geven in de besteding van de middelen. Sommige jaarverslagen geven een goed inzicht in de bestedingen en een inhoudelijke analyse van de cijfers.

MIDDELEN ONDERSTEUNINGSPLAN

Bedragen die rechtstreeks aan de scholen zijn uitgekeerd

In het verslagjaar 2015 zijn de volgende bedragen rechtstreeks aan de vo- en vso-scholen uitgekeerd.

- Afdracht ondersteuningsbekostiging vso € 1.861.370
Deze bedragen zijn door DUO ingehouden op de middelen voor zware ondersteuning.
- Tussentijdse groei vso € 26.437
- Steun waar nodig (schoolniveau) € 324.229
Deze bedragen zijn conform regelgeving opgenomen als doorbetalingen rijksbijdrage van het SWV aan de scholen als negatieve OCW baten.

Overzicht personeel SWV IJssel Berkel

Functie	In dienst IJssel Berkel (aantal fte ultimo 2015)	Gedetacheerd vanuit middelen AB SO/ of via schoolbestuur (ultimo 2015)	Begroting ultimo 2016*
Directie	1,80		1,00
Onderwijscoaches	5,62	6,60	10,00
Orthopedagogen	2,40	0,80	3,00
Officemanager	0,80		0,80
Administratief medewerkers	0,75		0,75
Beleidsmedewerker kwaliteit	0,80		0,80
Totaal expertiseteam	0,60	2,60	3,00 **
Totaal	12,77	10,00	19,35

* Krimp wordt gerealiseerd door vrijwillige mobiliteit.

** In 2016 dienstverleningsafspraken of detachering via SO overige medewerkers komen per 1-8-2016 in dienst van IJssel Berkel.

Ook een overzicht van het personeel dat binnen het samenwerkingsverband werkzaam is geeft inzicht in de besteding van middelen.

	2012	2013	2014	2015	2015 gecorrigeerd
Solvabiliteit	0,51	0,48	0,71	0,87	
Liquiditeit	2,0	1,9	3,4	7,9	
Rentabiliteit	3,3%	- 4,7%	68,0%	26,2%	18,2%
Weerstandsvermogen	60%	48%	101%	86,7%	60,2%
Kapitalisatiefactor	120	167%	143%	99,3%	68,9%

Kengetallen jaarrekening

Voor de financiële kengetallen wordt nu veelal uitgegaan van de kengetallen zoals die ook voor schoolbesturen gelden. De vaststelling van de baten van het Rijk is bij het samenwerkingsverband echter wezenlijk anders dan bij een schoolbestuur. Zoals bij "inzet van middelen" al werd vermeld, worden de rijksbijdragen bij een samenwerkingsverband verminderd met de overdrachten door DUO aan het (V)SO en met de middelen die door het samenwerkingsverband zelf worden overgedragen.

De overdracht uit het budget SWV door DUO is meestal substantieel en betekent dus al een forse vermindering van de rijksbijdrage per leerling die toegerekend wordt aan het samenwerkingsverband. Afhankelijk van het beleid kan het bij de (generieke) overdrachten aan de schoolbesturen gaan om het overgrote deel van wat overblijft na de overdracht door DUO. De overdracht aan een schoolbestuur betekent vervolgens ook een toename van de rijksbijdragen aan het schoolbestuur, waardoor deze ook daar (maar meestal gering) effect heeft op de gebruikelijke financiële kengetallen.

Het resultaat is dat de kengetallen waarbij gedeeld wordt door het totaal aan baten buitengewoon sterk beïnvloed worden door de af- en overdrachten. Een samenwerkingsverband dat de bekostiging van arrangementen centraal regelt – specifieke overdracht - heeft daardoor heel andere uitkomsten dan een samenwerkingsverband dat door middel van generieke overdrachten die verantwoordelijkheid bij de schoolbesturen heeft gelegd. De specifieke overdrachten betekenen geen vermindering van de rijksbijdragen, maar een post bij de lasten, terwijl de generieke overdrachten in mindering worden gebracht op de rijksbijdragen (negatieve baten).

Om te onbedoeld te rooskleurig beeld te voorkomen is het een optie om zowel een "bruto" als een "netto" berekening van de kengetallen te maken, en voor rentabiliteit, weerstandsvermogen en kapitalisatiefactor een gecorrigeerd getal mee te leveren.

Risicomanagement en weerstandsvermogen

In maart 2016 j.l. is door PO- en VO-raad een uitgebreide notitie "Risicomanagement door samenwerkingsverbanden passend onderwijs PO en VO" verschenen (Keizer/de Wit). Hierin komt o.a. aan de orde: het definiëren van risico's, de verbondenheid van het SWV met haar schoolbesturen, mogelijke beheersmaatregelen en de manier waarop je de omvang van het weerstandsvermogen kunt kwantificeren.

<http://steunpuntpassendonderwijs-vo.nl/thema/samenwerkingsverbandenvo>

Inhoud en financiën

Het jaarverslag bevat ook informatie over het financieel beleid. Dat bevat niet alleen een toelichting op de jaarrekening, maar ook een koppeling met de inhoud. Essentieel daarvoor is een beleidsrijke begroting. De inhoudelijke programma's van het ondersteuningsplan zijn dan terug te zien in de meerjarenbegroting en ook in het bestuursverslag. Dat maakt de koppeling tussen de inhoud en de financiën heel duidelijk.

Het verband tussen inhoud en financiën komt in een bestuursverslag alleen tot z'n recht als het samenwerkingsverband zelf de regie houdt op de totstandkoming. In veel gevallen wordt de jaarrekening gemaakt door een administratiekantoor, maar alleen het samenwerkingsverband weet waarom bepaalde keuzes gemaakt zijn en waarom er meer geld is uitgegeven of juist geld niet besteed is. Het is daarbij belangrijk dat je kunt uitleggen waarom je wat hebt gedaan, zeker omdat samenwerkingsverbanden voor accountants nog onbekend terrein zijn.

Continuïteit

Een belangrijke paragraaf, waarin duidelijk wordt of het samenwerkingsverband zicht heeft op de ontwikkelingen in financiën en in relatie daarmee, het meerjarenbeleid. Met daarbij natuurlijk een meerjarenbegroting. Zeker als er sprake is van krimp, negatieve verevening of andere effecten op de beschikbare middelen, wordt aangegeven hoe hierop wordt geanticipeerd.

Onderdeel van de continuïteitsparagraaf is de prognose van het aantal leerlingen, zowel van de reguliere scholen als van de overige scholen. Het lijkt er op dat de prognose-instrumenten voor het PO en VO nog niet overal bekend zijn.

Het betreft de prognose-instrumenten van DUO (Prognoses) en die van QDelft, te vinden bij www.scenariomodelpo.nl en bij www.scenariomodel-vo.nl. De beide scenariomodellen geven ook een prognose van het aantal reguliere leerlingen per samenwerkingsverband.

De voorbeelden in deze reader zijn afkomstig uit de bestuursverslagen van de volgende samenwerkingsverbanden: VO Gelderse Vallei, Sterk VO, Unita, Duin en Bollenstreek, IJssel en Berkel, ppo Leiden en ppo Noord-Kennemerland.

